

«Εθελοντισμός, δασοπροστασία και δασοπυρόσβεση στην Ελλάδα»

Σύνοψη της πρότασης του WWF Ελλάς για την ουσιαστική και αποτελεσματική συμμετοχή των εθελοντών στην προστασία των δασών.

Κατά τη διάρκεια του 2008 – 2009, το WWF Ελλάς ξεκίνησε μια προσπάθεια διερεύνησης της κατάστασης που επικρατεί με τους εθελοντές, όσον αφορά στην ενασχόληση και την ένταξη τους στο ευρύτερο πλαίσιο δασοπροστασίας/ δασοπυρόσβεσης της χώρας. Σκοπός ήταν να καταλήξει σε συγκεκριμένες προτάσεις για την ουσιαστική και αποτελεσματική συμμετοχή των εθελοντών στους παραπάνω τομείς.

Για τις ανάγκες της έρευνας, η ομάδα εργασίας επισκέφτηκε περίπου 100 εθελοντικές ομάδες και κατέγραψε τους προβληματισμούς τους, τις ανάγκες τους όπως και τον ευρύτερο τρόπο δράσης και συντονισμό τους. Συναντήθηκε και συνομίλησε με στελέχη όλων των αρμόδιων φορέων (Πυροσβεστικό Σώμα, Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, ΟΤΑ, Νομαρχία) και στελέχη των συνδικαλιστικών τους οργανώσεων (εθελοντών και επαγγελματιών).

2 κύρια μοντέλα εθελοντισμού δραστηριοποιούνται στο ευρύτερο πλαίσιο δασοπροστασίας – δασοπυρόσβεσης:

1. Οι εθελοντές δασοπυρόσβεσης/δασοπροστασίας με υπαγωγή στη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας (ΓΓΠΠ) ή με άμεση σύνδεση στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης
2. Οι εθελοντές πυροσβέστες του Πυροσβεστικού Σώματος.

Τα μοντέλα αυτά λειτουργούν σαν 2 ξεχωριστές οντότητες, καθώς υπάγονται σε ξεχωριστούς φορείς. Οι εθελοντές του Πυροσβεστικού Σώματος απασχολούνται καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου και δραστηριοποιούνται στις ευρύτερες δράσεις του. Παρόλα αυτά, και τα 2 μοντέλα εθελοντισμού αντιμετωπίζουν σοβαρά, οργανωτικά και λειτουργικά προβλήματα, τα οποία αποτρέπουν την ουσιαστική ένταξή τους στον ευρύτερο σχεδιασμό δασοπροστασίας – δασοπυρόσβεσης της χώρας.

Τα κύρια προβλήματα που εντόπισε και κατέγραψε το WWF Ελλάς κατά τη φάση της έρευνας είναι τα εξής:

Για τους εθελοντές με υπαγωγή στην ΓΓΠΠ:

- Δεν υπάρχει ενιαίος χαρακτήρας για τις ομάδες που δηλώνουν δράσεις δασοπροστασίας/δασοπυρόσβεσης. Υπάρχουν πολλές ομάδες στο μητρώο της ΓΓΠΠ με αποκλειστικό αντικείμενο τη δασοπροστασία και δασοπυρόσβεση αλλά πολλές άλλες, όπως ομάδες διάσωσης, λέσχες αυτοκινητιστών, εξωραϊστικοί, ορειβατικοί και κυνηγετικοί σύλλογοι, λέσχες καταδρομέων και ραδιοερασιτεχνών κ.α. που δηλώνουν δράσεις δασοπροστασίας σε ένα πιο ευρύ πλαίσιο.

- Δεν υπάρχει ένα σύστημα αξιολόγησης, καταγραφής, κατηγοριοποίησης, διαχείρισης και ελέγχου των εθελοντών και εθελοντικών ομάδων που είναι ενταγμένοι στο μητρώο της ΓΓΠΠ. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη σημερινή κατάσταση του συγκεκριμένου μητρώου, στο οποίο μπορεί να ενταχθεί η οποιαδήποτε ομάδα, καταθέτοντας μια απλή αίτηση.
- Έλλειψη νομοθετικού πλαισίου, το οποίο να προβλέπει την εκπαίδευση, πιστοποίηση και ασφάλιση των εθελοντών με υπαγωγή στην ΓΓΠΠ. Το άρθρο 14 του Ν. 3013/2002 προβλέπει ρήτρες για τα παραπάνω αλλά δεν έχει εξειδικευτεί ποτέ με τις σχετικές Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις.
- Δυσκολία στην εύρεση και απολαβή πόρων. Καταγράφεται επίσης μία άνιση κατανομή των επιδοτήσεων που προέρχονται από το Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης (ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α) και προορίζονται για τις εθελοντικές ομάδες στο μητρώο της ΓΓΠΠ. Ως συνέπεια, παρατηρείται και η προβληματική διοχέτευση τους στις εθελοντικές ομάδες από αρμόδιες αρχές.
- Προβληματική κατανομή και διοχέτευση των επιδοτήσεων που προέρχονται από το ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α και προορίζονται για τους ΟΤΑ για δράσεις δασοπροστασίας/ δασοπυρόσβεσης, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι εθελοντές και εθελοντικές ομάδες.
- Μεγάλα γραφειοκρατικά και διαδικαστικά προβλήματα, ειδικά όσον αφορά στη συντήρηση λειτουργικού εξοπλισμού, στην αγορά και στον εκτελωνισμό οχημάτων που προμηθεύονται οι εθελοντικές ομάδες, ειδικά από το εξωτερικό.
- Ύπαρξη ομάδων που, αν και παρουσιάζονται εγγεγραμμένες στα σχετικά μητρώα της ΓΓΠΠ και απολαμβάνουν ενίσχυση από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, εντέλει δεν επιτελούν καμία ουσιαστική δράση

Για τους εθελοντές του Π.Σ.

Ο νόμος 1951/1991 προσέβλεπε σε ένα σύστημα εθελοντισμού αντίστοιχο της Γερμανίας, όπου υπάρχουν εθελοντικοί πυροσβεστικοί σταθμοί στις προαστιακές πόλεις, οι οποίοι χρηματοδοτούνται από τους ΟΤΑ για τη διατήρησή τους. Στην Ελλάδα δεν πέτυχε ποτέ το συγκεκριμένο μοντέλο με αποτέλεσμα η πλειονότητα των εθελοντών να υπηρετεί πλάι στο μόνιμο προσωπικό σε επαγγελματικούς πυροσβεστικούς σταθμούς. Αυτό το γεγονός δημιουργεί μια σωρεία προβλημάτων:

- Παρότι υπάρχει νομικό καθεστώς το οποίο διέπει τους εθελοντές του Π.Σ., στο μεγαλύτερο μέρος του δεν εφαρμόζεται πρακτικά.
- Οι επαγγελματίες πυροσβέστες αγνοούν σε μεγάλο βαθμό τις προβλέψεις του νόμου για τους εθελοντές, ιδιαίτερα ως προς τα θέματα της ασφαλιστικής κάλυψής τους, τον σκοπό τους, τις αρμοδιότητές τους κ.ο.κ.
- Παρά τη ρητή πρόβλεψη του σχετικού νόμου, δεν υπάρχει καμία καταρτισμένη και σωστά δομημένη εκπαίδευση για τους εθελοντές.
- Η διαδικασία επιλογής των εθελοντών δεν χαρακτηρίζεται από συγκεκριμένα και ουσιαστικά κριτήρια. Επιπλέον, το μοναδικό κίνητρο, από πλευράς πολιτείας, είναι η μοριοδότηση που παρέχει επιπλέον δυνατότητες για τη

μελλοντική επαγγελματική τους αποκατάσταση. Το αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι πως υπάρχει μια δύναμη εθελοντών, απροσδιόριστου επιπέδου, ήθους, ικανότητας και προσδοκιών. Ως συνέπεια όλων των παραπάνω, δεν είναι λίγες οι φορές που έρχεται σε αντιπαράθεση το μόνιμο προσωπικό με τους εθελοντές, ενώ διαπιστώνεται μια διάχυτη δυσπιστία από τους μόνιμους απέναντι στους εθελοντές.

- Ο σημερινός νόμος προβλέπει τον εξοπλισμό των εθελοντών πυροσβεστών με κονδύλια που προέρχονται από τους ΟΤΑ, στους οποίους έχουν έδρα. Επειδή όμως, όπως αναφέρεται παραπάνω, η πλειονότητα των εθελοντών εκτελούν εντεταλμένη υπηρεσία στους επαγγελματικούς πυροσβεστικούς σταθμούς, οι περισσότεροι εθελοντές εκτελούν τις υπηρεσίες με τεράστιες ελλείψεις στον ατομικό προστατευτικό εξοπλισμό. Λόγω της πρόβλεψης του συγκεκριμένου νόμου, το Π.Σ. αδυνατεί να τους εξοπλίσει με δικά του έξοδα.
- Το παρόν σύστημα εθελοντισμού δεν έχει την ευελιξία να δεχτεί άλλου είδους εθελοντές πλην αυτών που προορίζονται για μάχιμη υπηρεσία και υπόκεινται σε δεσμεύσεις, στις οποίες δεν μπορούν να ανταποκριθούν πολλοί άνθρωποι με γνήσιο ενδιαφέρον που δυστυχώς όμως οι προσωπικές τους υποχρεώσεις (οικογένεια, εργασία) έρχονται σε σύγκρουση με αυτών του Π.Σ.

Γενικές Διαπιστώσεις:

- Οι εθελοντές λειτουργούν στο περιθώριο του ευρύτερου πλαισίου δασοπροστασίας - δασοπυρόσβεσης.
- Αν και προβλέπεται από τον νόμο, πρακτικά δεν υπάρχει ενιαίος φορέας συντονισμού των εμπλεκόμενων δυνάμεων ενώ κενό παρουσιάζεται και στην καθιέρωση ενός ενιαίου τρόπου δράσης (έλλειψη κοινής γλώσσας/πρωτοκόλλου)
- Οι στόχοι μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων διαφέρουν. Ουσιαστικά, ο κάθε φορέας επιδιώκει άλλου είδους οφέλη μέσα από την εμπλοκή του στην δασοπροστασία/ δασοπυρόσβεση.
- Υπάρχει μεγάλη καχυποψία από τις κρατικές αρχές απέναντι στους εθελοντές και αντιστρόφως.
- Οι προσδοκίες και οι σκοποί των εθελοντών απέναντι στον θεσμό δεν είναι πάντα αγνές.
- Παρουσιάζονται φαινόμενα αδιαφορίας από τους αρμόδιους φορείς για τους εθελοντές.

Προτάσεις του WWF:

Αναβάθμιση του συστήματος καταγραφής και αξιολόγησης των εθελοντικών ομάδων από τη ΓΓΠΠ. Η διαδικασία καταγραφής και αξιολόγησης θα πρέπει να βασίζεται σε ποσοτικά και ποιοτικά κριτήρια.

Άμεση επίλυση των νομικών κωλυμάτων που αφορούν στην εκπαίδευση, πιστοποίηση και ασφάλιση των εθελοντών της ΓΓΠΠ.

Θεσμοθέτηση ενιαίου πλαισίου εκπαίδευσης, η οποία θα πιστοποιείται από τους αντίστοιχους αρμοδίους φορείς – Ενεργοποίηση του Ειδικού Κέντρου Εκπαίδευσης της ΓΓΠΠ.

Εφαρμογή ενιαίου συστήματος συντονισμού, το οποίο θα υπάγεται στο Π.Σ.

Άμεση επίλυση των νομικών θεμάτων που αφορούν τη Σχολή Επιμόρφωσης του Πυροσβεστικού Σώματος και την εκπαίδευση εθελοντών σε αυτήν, σε περιφερειακό επίπεδο.

Σαφή και αξιοκρατικά κριτήρια για την ένταξη εθελοντών στις τάξεις του Π.Σ.

Εφαρμογή δίκαιου και αξιοκρατικού συστήματος αξιολόγησης των εθελοντών του Π.Σ.

Αναθεώρηση του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου που αφορά στους εθελοντές του Π.Σ. και σαφής εφαρμογή των προβλεπόμενων ρητρών.

Εφαρμογή ικανών κινήτρων για την προσέλκυση των εθελοντών.

Επιμόρφωση του μόνιμου προσωπικού – μέσω των σχολών πυροσβεστών, αρχιπυροσβεστών και αξιωματικών– για τον θεσμό του εθελοντή πυροσβέστη.

Ενεργοποίηση συγκεκριμένων ομάδων πολιτών στο έργο της δασοπροστασίας/ δασοπυρόσβεσης.

Ένταξη και αξιοποίηση του εθελοντικού δυναμικού στο ευρύτερο πλαίσιο του σχεδιασμού δασοπροστασίας/δασοπυρόσβεσης της χώρας.